

4 mei 2022

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

HBO als underdog in de rol van Calimero... Dat is toch niet nodig?!

1 Inleiding

In deze onderwijsluwe periode, met het hebben van de 'Mei-vakantie' (die ook keurig door de hogescholen wordt ingezet in de planning, omdat anders een hele grote groep werknemers in de knel komt met hun kinderen die in het onderwijs vertoeven), hierbij een beperkte constatering en beschouwing. Beperkt in die zin dat het gaat om het aantal woorden, maar niet als het de impact ervan op het strategische en politieke denken over het hbo en wo betreft. We hebben het dan over de wijze waarop het hbo probeert met de nieuwe minister voor het hoger onderwijs een aantal voeten tussen evenzovele politieke deuren te krijgen.

2 Minder wo, meer hbo... op een aantal fronten

Het hbo is via de Vereniging Hogescholen en allerlei CvB's die ook hun contacten binnen de politieke partijen optimaliseren, bezig om zich in een soort underdog-positie te manoeuvreren. Dat gebeurt omdat de nieuwe minister onlangs een korte beleidsnotitie uitbracht met een aantal plannen voor de komende tijd, als het gaat om de Nederlandse hoger onderwijsruimte. In een recente discussie van de minister met de Onderwijscommissie waarbij helaas maar drie Kamerleden waren komen opdagen, werd door de VVD op basis van betrouwbare bronnen gesteld dat:

- de universiteiten overstromen (hoewel vooral het aandeel buitenlandse studenten heel erg sterk is toegenomen...)
- er veel beroepsgerichte opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs te vinden zijn (en die eigenlijk bij het hbo moeten worden ondergebracht...)
- een budget voor toegepast onderzoek structureel nodig is voor het hbo (en derhalve ook is te koppelen aan de opleidingen die van het wo naar het hbo kunnen worden overgeheveld...).

3 Neerzetten van het hbo als...

Een van de argumenten is dat er dan ook veel meer vwo'ers zullen gaan kiezen voor het hbo¹. Het zou bijdragen aan het verhogen van de status van de hogescholen, als een gelijkwaardig alternatief voor de universitaire wereld. In dat kader werd op een landelijke studiedag een resultaat van een – niet echt wetenschappelijk onderbouwd – onderzoek over het voetlicht getild. Dat betreft de constatering dat beroepen via het mbo als 'lager' worden gezien, via het hbo als 'gemiddeld' en via het wo als 'hoger'. Daarmee zou dan zijn aangetoond dat 'men' het hbo niet als hoger onderwijs beschouwd, ondanks het feit dat de instellingen in beide sectoren bijv. de bachelor in huis hebben en in de landelijke communicatie (denk aan studiekeuze123 en hetgeen ook DUO aangeeft) als gelijkwaardig worden neergezet.

Tevens werd ook nog in de marge hiervan melding gemaakt dat het streven naar het kunnen aanbieden van een Professional Doctorate op niveau 8 absoluut nodig is, om het beeld bij leerlingen en ouders te kunnen bijstellen. Dat de PD al bestaat als niet-formele graad bij de Technische Universiteiten, wordt daarbij voor het gemak vergeten, een van de redenen dat het wo de VH hierbij maar gewoon z'n gang laat gaan...

¹ Op een bijeenkomst van een politieke partij stelde een CvB-voorzitter dat in de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw rond de 30% van de vwo'ers koos voor een hbo-opleiding, als een van de huidige argumenten om te benadrukken dat het hbo in status is gedaald. Wat daarbij echter wordt vergeten, is dat in die tijd ook maar zo'n 45% van de havisten naar het hbo doorstroomde; de rest zocht een baan of deed eerst het mbo, al dan niet met een tussenjaar.

4 Strijd om studenten – door de voorspellingen...

Kortom, de strijd is ontbrand als het gaat om het binnenhalen en behouden van studenten. Tijdens dezelfde bijeenkomst werd namelijk ook gemeld dat in de komende jaren de aantallen hbo-studenten met meer dan 10% zullen gaan dalen, en in de regio's die minder bevolkt zijn, zelfs met meer dan 20%. En dat kennelijk de universiteiten zullen blijven groeien, ook met veel buitenlandse studenten die een hogeschool kennelijk eveneens niet de gewenste status van een instelling voor hoger onderwijs toekennen. De verschuiving van het wo naar het hbo zou dan een kwestie van twee vliegen in een klap kunnen betekenen.

5 Omlaag halen van de hbo-status... niet handig...

Het is zonder meer jammer – en toch ook wel te betreuren – dat om die klap door de overheid tot stand te laten komen, het hbo zich zo opstelt. De rol van de underdog is in politiek opzicht nog wel te verklaren, maar het creëren van het Calimero-effect (letterlijk, zij worden groot en wij klein) is niet echt handig en ook niet nodig. Nederland kent een binair systeem, met het hbo en wo, en het is een kwestie van het optimaliseren van het eigen hbo-karakter en de rol die de instellingen kunnen spelen in het aanbieden van hoger onderwijs. Het lijkt ons dat het hbo zich juist daarop dient te gaan richten.

6 Differentiatie in het hbo... maak er een beleid van...

Het is nu afwachten wat minister Dijkgraaf in de verdere uitwerking van de notitie over het hoger onderwijs gaat doen. Er zijn signalen dat hij van mening is dat ingrijpen in het systeem niet op korte termijn voor de hand ligt, al is hij wel ontvankelijk voor mooie, effectieve en praktische voorstellen om daarover de discussie aan te gaan.

Maar we zijn niet te beroerd om nog maar een keer een eerder gedane handreiking te verstrekken. We weten uit onze ThemaReeks dat op de werkvloer veel argwaan bestaat bij het komen tot een nieuwe insteek als het gaat de mogelijkheden om in te spelen op de doelgroepen en tevens zelf als hogescholen om te bezien hoe een vorm van het differentiëren kan bijdragen aan het positioneren van het hbo. Het zal dus aan de CvB's zijn om de strategische handen uit de beleidsmatige mouwen te steken.

7 Hier gaan we – doelgroepenbeleid met Ad en Bachelor...

- Gebruik de groei in het aanbod van Ad-opleidingen en de zgn. Professional Associate Colleges (zoals de RAc) om samen met het mbo te bezien op welke wijze mbo'ers vooral gaan kiezen voor de Ad, in samenhang met de mogelijkheid om daarna de Bachelor in twee jaren te behalen voor inhoudelijk verwante trajecten (mag meer in studiepunten zijn... geen probleem).
- Dat wil zeggen dat de doorstroom vanuit het mbo, havo en vwo naar de hbo-bachelor vooral – zeker nog in de eerste jaren – zal bestaan uit havisten. Op basis daarvan kunnen deze vierjarige opleidingen meer op die instroom worden afgestemd, met eenheden die vooral voor havisten interessant zijn. Daarbij kan rekening worden gehouden met havisten die naar het wo willen, vooral na de bacheloropleiding te hebben afgerond. Overigens zal dan het aanvullend programma voor doorstromende Ad'ers een eigen afstudeerdeel moeten gaan worden, om te voorkomen dat er weer allerlei mixvormen nodig zijn. Ook dat is een vorm van differentiatie.
- In deze vierjarige bacheloropleidingen kan vooral de focus komen te liggen op de theorie die nodig is in allerlei praktische situaties. Uiteraard kan daarbij ook worden gekeken naar de varianten: voltijd, deeltijd en vooral duaal. Er zijn daarbij leerwegen te bedenken waarbij havisten en vwo'ers eenheden volgen die op bepaalde functies in het werkveld zijn gericht. Ze vormen dan tevens een doelgroep bij het doorstuderen voor een Master, zowel in het hbo als het wo. Met andere woorden, deze bachelortrajecten kunnen een nadrukkelijk alternatief worden voor het wo, alwaar de bacheloropleiding eigenlijk niets anders is dan de opmaat voor de Master.

Kortom, speel met het aanbod in op deze doelgroepen, als het nadrukkelijk ook gaat om het kunnen bereiken van het bachelorniveau, en met behoud van het Ad-niveau voor degenen die opteren voor een graad met een volledig eigen status en waarde. Dus het mbo kan zich richten op de Ad die sterk relevant is voor het werkveld, en het havo en vwo is interessant voor het vierjarige bachelorprogramma. Laat dus op die manier de markt voor het onderwijs z'n werk doen, zonder allerlei kunstmatige ingrepen via de politiek proberen af te dwingen.